

MOSTRA CULTURAL

Fronteres i conflictes

Azza Abo Rebieh

© Azza Abo Rebieh

Alguns, en aquesta part del món, somien amb un país, una cultura, una llengua i un estil de vida diferents. Lluiten de moltes maneres per aconseguir-ho, amb sol·licituds com a refugiats o estudiants o inversors... Jo sempre vaig sol·licitar participar en residències d'art a l'estranger per descobrir el món, educar-me tant visualment com emocionalment i tècnicament. Malauradament, gairebé tots els països fan que creuar les seves fronteres sigui molt complicat per por que la intenció sigui emigrar.

Obres sense visat

Com a artista, percebo aquesta angoixada part del món. Em commou els sentits i la imaginació. Sento la necessitat de mantenir-me connectada a aquestes realitats quotidianes, tant si són cruels com plenes d'afecte, enregistrant les nostres experiències, lluites i estat d'ànim per a les generacions futures. Les meves obres d'art han recorregut molts continents, han entrat en molts espais i museus de renom, però se m'ha denegat el visat fins i tot quan aquestes institucions m'han enviat una generosa invitació per participar en una residència, una exposició o un simposi. Molts artistes molt famosos de l'Orient Mitjà han de fer front a aquesta decepció i, tot i així, encara ens neguem a emigrar lluny de la nostra cultura.

En la meua recent residència artística a l'Acadèmia Americana a Roma, em va fascinar veure de prop obres d'art que van ser tan importants en els meus anys acadèmics: eren reals. L'art s'ha de compartir amb tots els humans. La meua necessitat com a artista és poder veure, sentir i viure a través de l'art.

Parlant amb els amics que es van refugiar en el món occidental, vaig aprendre que l'art contemporani és massa conceptual, i que se'n sentien aliens. És massa aviat per a ells, no en comprenen les tècniques i no troben un llenguatge comú que connecti amb els temes que els interessin. Se senten reprimits, perduts i deprimits, incapaçs de tornar a casa. L'art contemporani a l'Orient Mitjà encara no ha madurat per falta de finançament i acceptació per part del públic i les galeries comercials.

Naixement de l'art contemporani

Durant la Segona Guerra Mundial, les relacions entre l'art i la guerra van esdevenir ideològiques. Molts artistes van haver d'amagar-se o abandonar els seus països per la seva «necessitat de crear». El seu poder per influir els altres i encarnar la identitat d'una comunitat o d'un grup de persones suposava una amenaça per a aquests règims. Els artistes van trobar moltes maneres d'evitar la censura, com ara utilitzant formes abstractes, colors vius i un missatge antigovernamental indirecte per reunir activistes i despertar les masses a nivell local i internacional.

Sé que l'art contemporani és una necessitat per transmetre un missatge o per canviar de conceptes. Vaig veure molt d'aquest tipus d'art al meu país, Síria, quan va començar la revolució. L'art era un dels mètodes pacífics de protesta que vam portar a terme, i no necessàriament per part d'artistes. Em venen al cap molts exemples; compartiré amb vosaltres aquest vídeo.

Aquest noi és de Duma, una ciutat a prop de la capital, Damasc, coneguda per ser una ciutat

religiosa. Es va negar a formar part dels manifestants armats. Li encanta la música. I és analfabet. Vaig descobrir ABO ALI quan vaig visitar Duma per fer un taller de titelles amb nens i vaig veure què feia. Així que el vaig filmar per enviar el seu missatge a l'univers. Portar una càmera era un crim, es prohibien tots els mètodes d'activisme.

El 2010, la Primavera Àrab va començar a molts països mediterranis. Hem utilitzat l'art de carrer i el videoart, entre d'altres, per transmetre el missatge que tot el que volíem era ser lliures de la dictadura. Durant trenta anys, la censura va ser molt dura en tot, sobretot al teatre, els programes de televisió, el cinema... No només a l'hora de parlar del règim, també si volíem plantejar qüestions sobre els nostres drets civils, el sexe, les persones LGBT, les religions...

Samarretes blanques

Les manifestacions pacífiques no estaven permeses a Síria, com a qualsevol país sota una dictadura. Els mitjans de comunicació estatals mostraven als manifestants com si fossin terroristes... Vam començar a crear moviments artístics i pacífics. Un dia, a Damasc, la capital i la ciutat on era més difícil portar a terme cap mena d'activisme, l'exèrcit era a tot arreu. Tots ens havíem posat una samarreta blanca i caminàvem en silenci, les petites botigues també vestien els seus models amb samarretes d'aquell color. Al cap de deu minuts, l'exèrcit va arribar, armat amb porres verdes, van començar a colpejar tothom que era al carrer i van arrestar molta gent. Els que s'escapaven evitaven tornar a casa per por que els seguissin. Vam canviar els nostres números de telèfon i vam intentar trobar algun lloc que no coneguessin la nostra família i amics. Però vam tirar endavant i vam crear altres coses, com els «ous de Pasqua», els acoloríem, hi escrivíem missatges de llibertat i els repartíem per tota la ciutat...

Núvies

«Deixeu de matar. Tots som sirians» va ser un moviment creat a Damasc el 2012. Era diferent dels altres. La majoria dels manifestants eren dones. Van triar un dia i una o dues manifestants es van aturar al carrer principal amb aquest missatge: «Deixeu de matar, tots som sirians», escrit amb pintura blanca sobre una bandera vermella. Qualsevol persona que hi estigués involucrada sabia que potser no tornaria a casa. Els dies següents, els activistes van decidir que havien d'anar a llocs concorreguts, com Medhat Basha, l'antic soc de la ciutat. Quatre dones amb vestit de núvia es van situar al mig del soc amb el mateix missatge: «Deixeu de matar». Qui detindria una núvia? Van pensar que aquesta seria la manera de manifestar-se més pacífica, però, per desgràcia, l'exèrcit les va arrestar durant dos mesos...

Control de la violència i censura

Els joves no ens vam poder reunir per crear un moviment de protesta per la igualtat. Ens vigilaven i molts intel·lectuals van desaparèixer d'un dia per l'altre. Teníem l'esperança que algun dia les coses canviarien. S'estaven produint revolucions als països veïns i vam trobar el

valor de reivindicar els nostres drets per la llibertat i la democràcia.

Durant sis anys el nostre nombre va augmentar, però també van augmentar les detencions, les tortures i la mort. No em vaig rendir ni quan vaig saber que en qualsevol moment em podien detenir o assassinar. I això és el que va passar un vespre. Van torturar una amiga fins que va delatar altres activistes.

© Azza Abo Rebieh

La meva història va començar després de la matança de Hama, el 1982. La meva ciutat natal, on vint-i-vuit membres de la meva família van ser assassinats a sang freda. Jo tenia dos anys. Vaig créixer escoltant històries d'atrocitats i crueltat. En els meus primers anys tothom havia de jurar fidelitat al «comandant». Vaig dibuixar, pintar i somiar amb un món just i millor. Em va encantar la meva cultura i la gent treballadora i dinàmica que havia construït tots els aspectes d'aquesta pàtria.

L'art pot expressar violència, control i molts altres temes sense haver de fer-ho directament. Els crítics d'història i art trobaran la manera de transmetre-ho. *TRACES*, la meva primera exposició individual el 2018, va retratar la vida de moltes persones innocents, independentment d'on fossin. Goya m'ha acompanyat en aquest viatge. Mentre que ell retratava la vida exterior de molts, jo retratava l'interior de la presó d'uns pocs. Vaig triar un títol per evitar problemes futurs amb el règim que va torturar i matar tants talents potencials.

-
-
-

© Azza Abo Rebieh

Detinguda – Feminisme

No només a mi, però potser m'han escollit per explicar històries de moltes dones, nens i homes. Van ser activistes durant anys contra el règim. No soc feminista, però no suportó la debilitat. Aquesta va ser la meva part de responsabilitat durant la revolució. Em vaig oblidar que era artista. Estava tenint lloc alguna cosa històrica, molta gent em necessitava i comptava amb mi i amb altres activistes.

El meu delictes era pintar grafitis, ajudar els nens a superar la por a la guerra amb titelles, filmar i pintar als rètols de les manifestacions. Em van detenir i interrogar durant setanta-

dos dies sense que ningú sabés on era. Vaig compartir una habitació de tres metres quadrats amb quinze dones, algunes d'elles menors de divuit anys. Després em van portar a la presó central i vaig veure els meus pares per primera vegada.

L'art de sobreviure

Sempre he dit que els artistes tenim la sort que la nostra imaginació ens pot portar a llocs diferents i ens permet comportar-nos com personatges diferents, de manera que tenim un poder mental especial. Aquesta també és una altra responsabilitat que hem de compartir amb el món. Quan vaig estar detinguda amb quinze dones més en una habitació de tres metres quadrats a la seu d'interrogatori del règim, un lloc de tortura física i mental, passàvem dies i nits sense saber on érem ni quan ens alliberarien. Cap dels nostres familiars i amics sabien on buscar-nos. Érem vives? Famolenques? Congelades? Mortes? Les dones i jo vam començar a deprimir-nos a mesura que passaven els dies. Llavors vaig decidir crear un taller per ajudar-les a superar la nostra realitat. No hi havia res disponible a part dels fils de les mantes i alguns pinyols d'oliva que es van convertir en les nostres eines i ens van donar l'esperança que algun dia ens alliberarien a totes. Creàvem històries d'una vida millor i fins i tot, de vegades, acudits. Es concentraven a crear. L'art era un mitjà poderós per fer-se més fort emocionalment. Al cap d'un temps les vaig trobar llestes per fer vaga de fam i de medicaments. Dues setmanes després, a algunes de nosaltres ens van enviar a una presó central.

A la presó central vaig estar-me en una habitació més gran amb dones que hi eren des de feia molts anys... El seu delictes era «estar en contra el règim», o viure a les zones contràries al règim.

Vaig trobar nens amb les seves mares i noies menors de divuit anys. Aquí van permetre que els pares ens visitessin i ens portessin algunes coses que necessitàvem. Les meves eren bolígraf, paper i llibres. Vaig començar a dibuixar les dones per recordar-los com n'eren, de boniques, els vaig deixar els llibres i vaig ensenyar a llegir i dibuixar a algunes d'elles. Una senyora va dibuixar una casa amb flors i la va considerar casa seva.

Una nit, ens vam adonar que arribava any nou i ho vam voler celebrar. Vam rebre l'aprovació del nostre carceller i vam començar. Em van demanar que els pintés la cara. Estàvem tan contentes, súper felices. Van dir que era la primera vegada que tenien una artista interna... i de sobte la Fatima va decidir donar les gràcies a les autoritats i em va demanar que escrivís en un tauler: NOSALTRES LES PRESES volem desitjar-vos felicitat any nou... Només vaig canviar la paraula preses per SENYORES. S'ho va mirar amb els ulls ben oberts i un somriure tímid, com si recordés que, al cap i a la fi, ella encara era una dona.

Cada dia ens aixecàvem amb la veu que anunciava la sortida de la presó de 5 a 8 dones. Sempre ho celebràvem i ploràvem d'alegria i esperança. Una nit vam anar a dormir, imaginant una balena que ens portava a totes fora d'aquí. El 19 de gener de 2016, va arribar la meva sortida. Vaig passar 10 mesos a casa amb l'escalf dels meus pares i els meus dos gats, evitant veure ningú sabent-me observada. I un dia vaig rebre una trucada del meu advocat:

“HAS D'ABANDONAR IMMEDIATAMENT EL PAÍS” o t'arrestaran un altre cop.

Vaig marxar a Beirut, Líban, amb els meus pares, a on visc actualment. El meu pare era un gran home i el millor dels meus amics. Sempre em feia costat, i mai va deixar que veiés que patia per la meva seguretat o els problemes que havia causat a la meva família. Sí, estava orgullós de mi i mai va esperar de mi que fos feble. Deixar enrere el meu país, a tothom, a tot, a la força, ha estat el més difícil de pair de la meva vida. Em van donar un bitllet només d'anada. Sí, la meva situació era molt dolenta i estava traumatitzada. Però em vaig mirar al mirall i em vaig dir a mi mateixa que havia de continuar vivint, que em poden fer fora del meu país però no poden fer fora la llibertat del meu cap. He d'explicar les històries d'aquestes dones, i de la nostra revolució. He de dibuixar; ho compartiré amb el món. Aquesta és la meva admiració per Francisco Goya, que va poder arribar a molta gent fent gravats en metall i fusta.

L'any 2018, el 15 de març, el dia que es commemora la revolució siriana, vaig inaugurar la meva primera exposició en solitari a Beirut, TRACES, amb 30 gravats que vaig fer de manera ferotge en 6 mesos. I la meva ràbia encara està viva, tant viva com el meu anhel de que un dia seré lliure.

Azza Abo Rebieh

Azza Abo Rebieh és una artista siriana, graduada a la Facultat de Belles Arts de Damasc l'any 2002. Ha estat becària de l'Artist Protection Fund a l'American Academy de Roma durant 4 mesos (2019-2020) i ara viu a Beirut. Va ser una de les 30 dones empresonades a la presó d'Adra, a Damasc, detinguda a causa del seu art i el seu activisme. Els seus dibuixos s'han exposat al Drawing Center de Nova York i la seva exposició en solitari es va poder veure a la galeria 392 Rmeil 393. A més, el seu projecte Beirut "Traces" es va presentar al King's College, al Regne Unit, i també a l'École des Beaux Arts de París. El British Museum va obtenir tres de les seves obres d'aiguafort el 2014. També va ser guardonada amb el primer premi del Youth Printmakers a Damasc.